

Инклюзивті білім беру: шет тілдері сабағын ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушыларға бейімдеу

ЖАРИЯЛАНДЫ
21.05.2025

ТІРЕК СӨЗДЕР
ерекше білім беру қажеттіліктері,
Инклюзивті, когнитивтік

СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/179828/>

Сулайманова Лайло Анварқызы

Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды Зерттеу Университеті

Шетел тілдері факультеті

Шетел тілінен даярлаудың теориясы мен әдістемесі кафедрасы

Ка-314-21 топ 4 курс студенті

Жетекші: Жумасатулы Мақсат

Педагогика ғылымдарының магистрі, академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университетінің «Шетел тілін оқыту теориясы мен әдістемесі» кафедрасының аға оқытушысы

(Сөйлеу, есту немесе когнитивтік бұзылыстары бар балалармен жұмыс істеуге арналған әдістемелерді әзірлеу)

Аңдатпа. Бұл мақалада инклюзивті білім беру бойынша шет тілдері сабағын ерекше білім беру қажеттіліктері бар оқушыларға бейімдеу жайлы қарастырылған. Сөйлеу, есту немесе когнитивтік бұзылыстары бар балалармен жұмыс істеуге арналған әдістемелер әзірленген. Бұл тәсіл барлық оқушылардың, оның ішінде ерекше білім беру қажеттіліктері (ЕБҚ) бар балалардың білім алуға тең қол жеткізуін қамтамасыз етуге бағытталған.

Кілт сөздер.

 Инклюзивті, когнитивтік, ерекше білім беру қажеттіліктері.

Инклюзивті білім беру қазіргі заманғы білім беру жүйесінің маңызды бағыты болып табылады. Бұл тәсіл барлық оқушылардың, оның ішінде ерекше білім беру қажеттіліктері (ЕБҚ) бар балалардың білім алуға тең қол жеткізуін қамтамасыз етуге бағытталған. Шет тілдерін оқыту процесінде ЕБҚ бар оқушылардың мүмкіндіктері мен қажеттіліктерін ескере отырып, сабақтарды арнайы бейімдеу қажет[1].

Инклюзивті білім беру — бұл оқушыларды қандай да бір ерекшеліктеріне (физикалық,

интеллектуалдық, әлеуметтік, эмоционалдық) қарамастан, жалпы білім беру ортасына енгізу. Бұл әдіс ЕБҚ бар балалардың әлеуметтенуіне, тұлғалық дамуына және сапалы білім алуына мүмкіндік береді.

Шет тілдері сабағын бейімдеу ерекшеліктері

1. Диагностика және қажеттілікті анықтау

Сабақтарды бейімдеу ЕБҚ бар оқушының жеке ерекшеліктерін ескеруден басталады:

- көру, есту, сөйлеу бұзылыстары,
- тірек-қимыл аппаратының бұзылыстары,
- интеллектуалдық даму ерекшеліктері,
- мінез-құлық және эмоциялық ерешеліктер.

2. Сабақ мазмұнын бейімдеу

- Қарапайым және түсінікті тіл – грамматикалық құрылымдар мен лексиканы жеңілдету.
- Визуалды қолдау – суреттер, пиктограммалар, слайдтар.
- Қайталау және бекіту – жиі қайталау арқылы материалды жақсы меңгерту.
- Жеке тапсырмалар – оқушының деңгейіне сай тапсырмалар беру.

3. Оқыту әдістерін бейімдеу

- Мультисенсорлық тәсілдер – есту, көру, тактильді материалдар қолдану.
- Топпен жұмыс – инклюзивті топта өзара қолдау арқылы оқыту.
- Ойын элементтері – мотивацияны арттыратын тілдік ойындар.
- Жеке қолдау – тьютор немесе арнайы педагог көмегі.

4. Бағалау жүйесін бейімдеу

- Формативті бағалау – оқушының прогресін үнемі бақылау.
- Сапалық бағалау – қателер санына емес, оқушының жетістігі мен дамуына мән беру.
- Ауызша бағалау, мадақтау – сенімділігін арттырады.

Оқушылардың танымдық іс-әрекетін дамытуда кез-келген пән бойынша ақпараттық технология ерекше орын алады. Бұл жағдайда дефектологтар ақпаратты тіркеуге, жинауға, іздеуге, бағалауға, таңдауға, ұйымдастыруға, сақтауға, беруге, сондай-ақ алынған нәтижені ұсынуға бағытталған танымдық және шығармашылық тапсырмаларды орындау үшін АКТ құралдарын қолдану шеберлігі мен дағдыларын

қалыптастыруы керек.

Шет тілін оқытудың жаңа компьютерлік жүйесі шартты белгілерден тұрады. Бұл оқушы айқындыққа үйренеді. Оның негізінде оқытудың келесі ұтымды аспектілерін бөліп көрсетуге болады. Олар:

* оқушылардың ойлау дәрежесіне, материалды қабылдау ерекшелігіне байланысты әр оқушы үшін жеке компьютерде бағдарлама жасап, оқушылармен өз бетінше жұмыс істеуге болады;

* есту қабілеті бұзылған, сөйлеу қабілеті дамымаған, сөйлеу қабілеті нашар балаларды компьютер арқылы оқытудың тиімділігі артады;

* сабақта компьютерді пайдалану уақытты үнемдейді;

* оқушының сабаққа деген қызығушылығын арттырады. Нашар еститін, дамымаған, нашар еститін балаларды компьютерлік оқыту кезінде «Оқыту бағдарламасы» еститін балаларға қарағанда жеңіл сабақ құрылымын талап етеді. Есту қабілеті шектеулі балаларға сабақтар айтылу, жазу, оқу, көру арқылы түсіндіріледі[2].

Компьютермен жұмыс жасау барысында тапсырмалар төменде көрсетілгендей бірнеше бөлімнен тұруы мүмкін.

1. шығарманың тақырыбын ашыңыз.
2. шығармадағы кейіпкерлер тобын ажырату (кейіпкердің аты, сүйкімді немесе ұнамсыз ба?).
3. қызықты оқиғаларға сурет салу.
4. шығарма мазмұнында кездесетін қанатты сөздерді жазу.
5. эссе мазмұны туралы сұрақтар қою.
6. шығарманың әр тарауына тақырып қою.
7. өзіңізге ұнайтын тақырыпқа қысқаша ойын жазу.

АКТ көмегімен көптеген мәселелерді шешеміз:

1. ақпараттық ортаны пайдалану кезінде шешілетін міндеттер жүйесін анықтау.
2. ақпараттық орта ресурстары мен сервистерін пайдалануға тартылған білім беру процесіне қатысушылар шеңберін анықтау.
3. ақпараттық орта жағдайында шешілетін педагогикалық міндеттерге барынша толық жауап беретін бағдарламалық жасақтаманы таңдау.

Сонымен, қорытындылай келе, шет тілдері сабағында инклюзивті білім беру принциптерін іске асыру – бұл тек ЕБҚ бар оқушыларға көмектесу ғана емес, барлық

оқушыларға толерантты, әртүрлілікке құрметпен қарайтын орта қалыптастыру[3]. Бұл болашақ қоғамның негізі – әрбір адамның құндылығын тануға бағытталған маңызды қадам.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Елисеева И. Г., Ерсарина А. К. Психолого-педагогическое сопровождение детей с особыми образовательными потребностями в общеобразовательной школе: метод. Рекомендации 50–51 б
2. Ефимов, В. Ф. Использование информационно- коммуникативных технологий в начальном образовании школьников [Текст] / В. Ф. Ефимов // Начальная школа. – 2009. — № 2
3. Кенжебай, А. С. Білім беру процесінде инклюзивті білім беру ортанысын құрудың ерекшелігі / А. С. Кенжебай, Ф. А. Дарменова. — Текст: непосредственный // Молодой ученый. — 2021. — № 12 (354). — С. 306-308.

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.